

Cách nay 70 năm, khi viết về tổ chức hợp tác xã, Bác Hồ đã cho biết: nước Anh, khởi đầu lịch sử hợp tác xã của thế giới từ năm 1761 với những người thợ dệt rủ nhau "làm vải tốt và bán giá trung bình trong làng xóm". Tổ chức này ngày một lớn mạnh và lan sang Nga, Pháp, Đan Mạch, Nhật Bản, Philippin, Thái Lan, Singapore... để trở thành Liên minh hợp tác xã (ICA). Đến năm 1995 tổ chức này đã tròn 100 tuổi và cũng từ năm này, Đại hội đồng Liên Hiệp Quốc đã tuyên bố chọn ngày 1.7 là ngày Quốc tế hợp tác xã.

Ở VN, các hình thức hợp tác xã cũng có một thời nở rộ, từ hợp tác xã tiêu thụ, mua bán, tín dụng, nông nghiệp... thật đa dạng được xây dựng trong thời bao cấp. Nhưng thực tế, lúc gom vào hợp tác xã nhanh chóng, vội vã bao nhiêu thì khi tan rã, cũng không kém phần như vậy.

doanh nghiệp hợp tác xã nào có vốn dưới 200.000 USD đều được miễn phí. Ở Singapore cũng vậy, ở khu quy hoạch dân cư nào, nhà nước đều chú ý "khu hợp tác xã", trong khi các doanh nghiệp khác nộp thuế cao thì hợp tác xã chỉ nộp kém hơn từ 5 - 7% và không nộp khoản gì khác. Còn ở Philippin, cơ quan phát triển hợp tác xã trực thuộc phủ Tổng thống với kinh phí hàng năm nhà nước cấp và 500 triệu peso, ở đây, đã có Luật hợp tác xã từ năm 1987 và Luật này phải được thi hành nghiêm chỉnh không được vận dụng hay suy diễn.

Nói như vậy, để nhìn lại VN, nhìn vào thành phố vốn có tiếng là năng động, tiên phong của ta nên đi tìm theo con đường nào trên cộng đồng hòa nhập mới?

Điểm đáng chú ý trong việc "đi tìm lại" này là tổ chức cuộc hội thảo về chiến lược phát triển hợp tác xã ở VN được tổ chức tại Hà Nội từ ngày

viên. Do đó, hợp tác xã cuối cùng còn lại một ban điều hành mà chủ nhiệm vốn là của dân lại được hiểu và tự phong như là đơn vị doanh nghiệp chính quy. Và do vậy mất dần tính xã hội, mất tính "tự lo liệu" của cộng đồng sinh ra nó là nguyên nhân thất bại. Đó là chưa kể dạng kỹ thuật thô sơ, thủ công đến bán khai của trang thiết bị trong các hợp tác xã ngành nghề bên cạnh một ban chủ nhiệm tự biến mình thành công chức.

Như trên đã nêu một số bài học thấy được ở chuyến tham quan khảo sát của đoàn VN, cũng như thấy được cái không vững chắc của hợp tác xã VN trong quá khứ.

Thứ nhất, theo chúng tôi, song song với các cơ chế hợp thời, nên chú ý đào tạo để làm hợp tác xã. Việc xây dựng mô hình hợp tác xã là cần, nhưng mô hình không nên quá nổi trội cá biệt để đến nỗi khi nhân ra lại vấp phải các tồn tại do điều kiện khách quan. Do vậy, xây dựng hợp tác xã nên chú ý tính tự nguyện, dân chủ của xã viên để động viên toàn bộ sức dân trong hợp tác xã. Không tràn lan tạo số lượng mà chú ý chất lượng để đủ lực đối tác với nước ngoài hay đủ sức để phát triển khi nhận được vốn của nước ngoài.

Thứ hai, điều quan trọng trong bất cứ hội nhập nào là cũng phải hết sức tỉnh táo. Mô hình đặc tính, chức năng hợp tác xã, quy chế hoạt động, luật chi phối phải cần trọng sao cho vừa mang tính quần chúng, vừa theo định hướng đúng của thể chế quốc gia. Sẽ không là niềm vui nếu khi mở ra các hợp tác xã không vững vàng để cuối cùng dẫn đến thất bại.

Cuối cùng, xin lưu ý thêm là sự phục hồi hợp tác xã phải phù hợp với trình độ phát triển của đất nước (không lạc quan - nhìn cao hơn thực tế) và chú ý phục vụ nông thôn vùng sâu, miền núi, vùng mà mạng lưới thương nghiệp quốc doanh không đến được. Hợp tác xã không phải là vệ tinh của quốc doanh mà là một "binh chủng chia lửa" với quốc doanh trong quản lý thị trường, điều tiết hiệu quả, kịp thời những cơn sốt lớn. Hậu quả sốt xi măng, sốt giấy, sốt gạo... càng lớn chính vì chúng ta còn thiếu các "quả dấm", mà chúng tôi nghĩ vai trò hợp tác xã sẽ đóng vai hữu hiệu. Muốn như vậy, chúng ta phải có những hợp tác xã kiểu mới vững mạnh.

Cuối năm 1994, khi làm việc với các tỉnh đồng bằng Nam bộ, đồng chí Tổng bí thư Đỗ Mười có nhận xét: Đồng bằng của ta có mấy mặt yếu, mà yếu nhất là phong trào hợp tác xã.

Chúng tôi cho là nhận xét của vị đứng đầu Đảng ta không khuôn hẹp ở Hội nghị mà cần cụ thể hóa nó bằng hành động trong thực tiễn với nhiều hình thức phong phú, đa dạng ■

PHÁT TRIỂN KINH TẾ 9

CẦN CÓ NHIỀU HỢP TÁC XÃ VỮNG MẠNH

PTS. TRƯƠNG THỊ HIỀN

Riêng tại TP.HCM, những năm 1989 - 1990, ngành hợp tác xã mua bán rất khó khăn nhưng sau đó nó cũng củng cố và duy trì được. Trên danh sách, tới nay, còn 81 hợp tác xã cơ sở, trong đó, có 49 hợp tác xã mua bán phường, 11 hợp tác xã mua bán xã, 18 hợp tác xã mua bán liên phường, 3 hợp tác xã mua bán liên xã với gần 60.000 xã viên...nhưng chỉ có chừng phân nửa trong số này hoạt động khá và tốt, số còn lại nhỏ lẻ, yếu, cần sắp xếp lại.

Trong xu hướng hòa nhập vào cộng đồng thế giới, TP.HCM thấy cần phải cải tiến và đổi mới hợp tác xã. Ngành hợp tác xã mua bán thành phố đã tổ chức đoàn tham quan khảo sát mô hình này tại một số nước lân cận. Một số thông tin nhận từ chuyến đi này cho thấy: ở Thái Lan, có một làng đất khô cằn, một phụ nữ trồng cỏ và hướng dẫn mọi người nuôi bò sữa dưới sự tài trợ của sự quán Canada, New Zealand, Hà Lan... Ở Malaysia, chính phủ hỗ trợ cho các tầng lớp dân cư nghèo có thu nhập dưới trung bình và thấp vào hợp tác xã, mỗi năm, hỗ trợ 20 triệu USD để hợp tác xã làm vốn,

16.5.1995 đến 19.5.1995 vừa qua. Suốt bốn ngày làm việc, thông tin từ Hội nghị cho thấy mối quan tâm và các vấn đề được đề cập về hợp tác xã ở VN là thực tế, sát đúng, thẳng thắn. Nó chứng tỏ sự mong muốn tiếp cận với thế giới và hướng đi lên của ngành hợp tác xã VN trước hoàn cảnh mới sẽ diễn ra, từ việc gia nhập ASEAN đến bình thường hóa với Mỹ trong tương lai gần. Hội nghị bày tỏ ưu tư về sự thiếu vốn, thiếu con người có trình độ ngang tầm với sự phát triển, kể cả thiếu thông tin về hợp tác xã từ trong nước đi ra và đón từ nước ngoài vào. Vấn đề này nằm trong toàn cục phát triển mà nếu thiếu sự quan tâm của Đảng, của nhà nước để cho bộ Luật hợp tác xã được ban hành thì quả là không thể phát triển ngoại thương giữa các hợp tác xã VN và các hợp tác xã trên thế giới.

Vấn đề là theo hướng nào để phát triển.

Trước hết, nên nhận thức đủ hai mặt của việc tồn tại và nguyên nhân tan rã các tổ chức hợp tác xã. Phải chăng, có sự chưa rõ ràng về quyền sở hữu, quyền lợi và nghĩa vụ của xã